

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת תולדות

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 366)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי באמצעות הזום

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת תולדות התשפ"ה

"תתן אמת ליַעֲקֹב - הקל קול יַעֲקֹב"

א. "וַיִּזְדַּע יַעֲקֹב נָזִיד, וַיָּבֵא עֲשׂו מִן הַשָּׂדֶה, וְהוּא עֲגִיף. וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֶל יַעֲקֹב, הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, כִּי עֲגִיף אֲנֹכִי, עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוִם. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִכֶּרֶה כִּיֹּס אֶת בְּכֶרְתְּךָ לִי. וַיֹּאמֶר עֲשׂו, הֲנִיחֵ אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת, וְלָמָּה זֶה לִי בְּכֶרֶה. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, הַשְּׂבָעָה לִי כִּיֹּס, וַיִּשָּׁבַע לוֹ, וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֶרְתּוֹ לַיַּעֲקֹב. וַיַּעֲקֹב, נָתַן לְעֲשׂו לָחֶם וְנִזְיָד עֲדָשִׁים, וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ, וַיָּבֹז עֲשׂו אֶת הַבְּכֶרֶה", (בראשית, פרק כה', כט' - לג').

"וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשָׁהוּ, וַיֹּאמֶר, הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדִים יָדֵי עֲשׂו", (בראשית, כז' - כב').

"וַיֹּאמֶר, הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְעַמִּים, אֶת בְּכֶרְתִּי לָקַח, וְהִנֵּה עֹתָה לָקַח בְּרַכְתִּי, וַיֹּאמֶר, הֲלֹא אֶצְלַתְּ לִי בְרַכָּה", (בראשית, כז' - לו').

ב. בעניין חטא אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות¹, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני הזוהר"² :

"וְדָא הָוָה חֲטָא דְחִנּוּהָ, דְהִטִּיל בָּהּ נְחֹשׁ זוּהֲמָא, דְאִיְהוּ עוֹפְרֵת דְאִתְעָרַב בְּטַפָּה (נוסחאות אחרות: בכספא) חוֹרָא כְסָפָא מְזוֹקֵק.

וְלֹא אִתְדַכֵּי זוּהֲמָא מְנִיחָה, עַד דְאִתָּא אַבְרָהָם וְעָאֵל בְּנוֹרָא, וְאִתְלַבֵּן כְּסָפָא, וְנִפְיֵק עוֹפְרֵת לְבָר, דְאִיְהוּ יִשְׁמַעְעָל.

¹ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

² תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

וְאֶתְמַר, בְּאָדָם, מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָתוֹ הָוָה,
אֶתְעַרְב עֲרֻבוֹבָא בְּדַהֲבָא, אֶצְטְרִיף בְּיַצְחָק,
וְאֶפִּיק זֹהֲמָא לְבָר, וְדָא עֲשׂו.
בְּיַעֲקֹב נָח, וְאֶשְׁתַּרְשׁ, וְאֶפִּיק תּוֹלְדִין,
וְאֶתְרַבֵּי עַץ הַחַיִּים בְּעַנְפוֹי וְשָׁרְשׁוֹי"³.

והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל⁴ :
"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

³ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוך מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה של זרע קודש של אדם הראשון,

שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.

ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,

דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,

ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,

ובו נכללה, הזוהמא של החסד.

ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,

ובזה, נתערב תערובת בזהב,

דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,

וזה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.

ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,

לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), 'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',

ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,

בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,

ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

⁴ בבא מציעא, פד' ע"א.

שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

ג. בעניין חומרת מידת השקר, מצינו בתורתנו הקדושה ⁵ :

"מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּחַק, וְנָקִי וְצַדִּיק אֶל תִּהְיֶה, כִּי לֹא אֶצְדִּיק רְשָׁעִי."

עוד מצינו בעניין זה ⁶ :

"לֹא תִרְצַח, לֹא תִנְאֹף, לֹא תִגְנֹב, לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עַד שֶׁקֶר."

ומלבד זאת, צריך האדם לדעת, שעל ידי דיבורי שקר, עלול הוא להיכשל בהוצאת זרע לבטלה, חלילה וחס. וכאשר יתבאר להלן.

דהנה, על מאמר הכתובים בפרשת "תצווה" ⁷, "וְעִשִּׂיתָ אֶת מְעִיל הָאִפּוֹד, כְּלִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה כִּי רִאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ, שָׁפָה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב, מִעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תִחַרְא יְהִיָּה לוֹ, לֹא יִקְרָעֵי", כתב הגה"ק בעל "אוהב ישראל" זיע"א מאפסא :

יש לרמוז בזה -

דהנה, ידוע מאמר חז"ל ⁸, שהמעיל, היה מכפר על לשון הרע ורכילות.

וידוע מספרים הקדושים : כשהאדם שומר פיו ולשונו, מלדבר דברי שקר ולשון הרע ורכילות וליצנות, וכדומה, אז בזה וודאי ינצל ממקרה לילה,

וחס ושלוש, כשאדם פוגם בברית הלשון, על ידי דיבורו בלשון הרע ורכילות וליצנות ודברי שקר והבאי, וכיוצא,

אז על ידי זה, נפגם חס ושלוש ברית המעור, במקרה לילה,

ומכל שכן וקל וחומר, בדברי נבלות הפה, חס ושלוש, רחמנא ליצלן.

והכל, הוא על ידי ס"מ הרשע, הוא היצר הרע הוא השטן ⁹,

⁵ שמות, כג' - ז'.

⁶ שמות, כ' - יב'.

⁷ שמות, כח', לא' - לב'.

⁸ זבחים, פח' ע"ב.

המסית את האדם ומדיחו מהטוב, לטמא את פיו ולשונו בדברי שקר ולשון הרע, וכדומה.

ונוקבא דיליה, היא לילי"ת הרשעה, מטמאת את האדם בלילה, במקרה רע חס ושלוס.

אומנם, כאשר האדם שומר פיו ולשונו, ושוקל את כל דיבוריו על ידי מאזני שכלו, והכל בְּהִשְׁפָּל וּחְכָמָה ידבר דברי אמת וצדק, וכל היום רק מישרים דובר, ובפרט בדברי תורתינו הקדושה,

אז בוודאי ינצל בלילה, ובל יפקד רע חס ושלוס כלל.

והן הם הדברים, שמרמזת לנו תורתנו הקדושה כאן -

יְעֲשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֲפֹדִי: 'אֶפֶד', עולה כמספר 'פֶּה'¹⁰,

והיינו, לעשות מעיל ומלבוש אל הפה.

וזהו, יְהִי פִי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ: רצונו לומר, שיהיה להאדם פה קדוש, מדבר בְּהִשְׁפָּל וּחְכָמָה שבראשו.

וזהו, 'רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ': רצונו לומר, לְהִשָּׂים רֹאשׁוֹ וְשִׁכְלוֹ, לשקול את כל דבריו, שיהיו דבריו במישור וצדק.

וזהו גם כן, 'שִׁפְהָ יְהִי לְפִיו סָבִיב': שישמור את כל דיבוריו, לעשות להם גדר ושפה.

לְפִיו סָבִיב מְעֵשָׂה אֲרָגִי: ראשי תיבות, אותיות ס"מ.

יִתְחַרָּא יְהִי לּוֹ לֹא יִקְרַע: ראשי תיבות, אותיות לילי"ת למפרע.

⁹ בבא בתרא, טז' ע"א.

¹⁰ וכתב שם הרב המגיה זיע"א:

"הגם כי כאן כתיב 'אֶפֶד' מלא בוא"ו?

עם כל זה, כל 'אֶפֶד' שבתורה הם חסרים, זולת תשעה שהם מלאים בוא"ו, כמו שנאמר במסורה.

וזהו אפשר לרמז לבחינת וא"ו המתחברת, עם בחינת פ"ה,

כנודע מספרים הקדושים, והוא הוא בחינה תשיעית למספר, כנודע. והבן".

והיינו, כי על ידי שעושה שפה לפיו, ושומר פיו ולשונו מלדבר רע, ושום בחינת דיבור רע,

אז על ידי זה, וודאי ינצל מס"מ ונוקבא.

ואז, 'לא יקרא' רע, לא יקרה רע, חס ושלום.

והנה, על מאמר הכתוב לאחר מכן ¹¹, "וְהָיָה עַל אֶהְרֹן לְשָׁרֵת, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה, וּבְצִאתוֹ, וְלֹא יָמוּת", כתב "בעל הטורים" זיע"א:
"גי' במסורה ¹² -

דין ¹³, ואידך 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע' ¹⁴, 'ונשמע פתגם המלך' ¹⁵.
ולאור המתבאר, כתב הגה"ק בעל "אוהב ישראל" זיע"א מאפטא ¹⁶:
"והיינו, על דרך הנזכר לעיל -

כאשר אדם שומר פיו ולשונו מכל דיבור רע, רק צדק ומישרים דובר,

אז 'ונשמע קולו בבאו' ¹⁷: לדבר דיבוריו,

¹¹ שמות, כח' - לה'.

¹² היינו:

ב-ג' מקומות במסורה, מצינו למילת "ונשמע".

¹³ היינו:

מאמר הכתוב הלזה, "וְהָיָה עַל אֶהְרֹן לְשָׁרֵת, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה, וּבְצִאתוֹ, וְלֹא יָמוּת".

¹⁴ היינו:

מאמר הכתוב (שמות, כד' - ז'), "וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית, וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם, וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע".

¹⁵ היינו:

מאמר הכתוב (אסתר, א' - כ'), "וְנִשְׁמָע פֶּתְגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ, כִּי רַבָּה הִיא, וְכָל הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן, לְמַגְדוֹל וְעַד קֶטֶן".

¹⁶ שמות, כח', לא' - לב'.

¹⁷ שמות, כח' - לה'.

יֵאָלֶּה הַקִּדְּשִׁי¹⁸ : לדבר דיבורים קדושים וטהורים תמיד.

אז 'כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה'י¹⁹ : רצונו לומר, כל דיבוריו, שֹׁרָה עליהם שם הוי"ה הקדוש, וכל דבריו - הם ה' יתברך,

יִנְעֶשֶׂה וְנִשְׁמָעִי²⁰ : שמקבל על עצמו, לעשות ולקיים כל מצוות ה' ותורתו הקדושה,

גם וְנִשְׁמָעִי²¹ : היינו, שמשתוקק בכל עת, ונפשו לו אֶתְּהָ לַשְׁמוֹעַ מַחֲדָשׁ, ולהכיר אלוהותו ורוממותו יתברך יותר ויותר.

אז וְנִשְׁמָעִי פִתְגָם הַמְּלִךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ, כִּי רַבָּה הָיָא²² : רצונו לומר, שאף הַפְּנִסָּת יִשְׂרָאֵל דַּלְתָתָא, שומעים ומקבלים כל השפעות קדושות, ונהורין עילאין, הנשפע אליהם על ידי מלכותא קדישא דלעילא, בלי שום מסך המבדיל בינינו לבין קונינו,

כִּי רַבָּה הָיָא²³ : היינו, כי דבר גדול הוא זה שמירת הדיבור פיו ולשונו, כי על ידי זה נשמר מפגם הברית המעור, וכנ"ל,

ואז, נעשה במדריגת צדיק, שיוכל להשפיע לַהֲפָנִסָּת יִשְׂרָאֵל לַעִילָא וְתַתָּא - כל טוב וברכות וישועות טובות לזרע ישראל. וכן יהי רצון אמך".

ד. על מאמר יעקב אע"ה לרחל אמנו ע"ה²⁴, "וַיִּגְדַּל יַעֲקֹב לְרַחֵל, כִּי אָחִי אֲבִיָּהּ הוּא, וְכִי בֶן רַבָּקָה הוּא, וְתַרְצָ וְתַגֵּד לְאֲבִיָּהּ", דרשו רבותינו ז"ל²⁵ :

¹⁸ שמות, כח' - לה'.

¹⁹ שמות, כד' - ז'.

²⁰ שמות, כד' - ז'.

²¹ שמות, כד' - ז'.

²² אסתר, א' - כ'.

²³ אסתר, א' - כ'.

²⁴ בראשית, כט' - ב'.

²⁵ מגילה, יג' ע"ב.

"וכי אחי אביה הוא, והלא בן אחות אביה הוא?

אלא, אמר לה, מינסבא לי ²⁶ ?

אמרה ליה, אין,

מיהו, אבא רמאה הוא, ולא יכלת ליה ²⁷ .

אמר לה, אחיו אנא ברמאות ²⁸ .

אמרה ליה, ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא ²⁹ ?

אמר לה, אין ³⁰ , 'עם נָבַר תִּתְבָּר, וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְפָּל' ³¹ ."

והנה, בטעם ההיתר של יעקב אע"ה, לנהוג במידת הרמאות כלפי לבן הארמי, כתב

הגה"ק בעל "חתם סופר" זיע"א ³² , משם איגרת הרמב"ם ³³ :

²⁶ היינו:

יעקב אע"ה, שאל את רחל אמנו ע"ה, האם תתחנני איתי?

²⁷ היינו:

רחל אמנו ע"ה, השיבה לו, שברצונה להתחנן איתו,

ברם, היא הזהירה אותו, שאביה רמאי גדול הוא, ולדעתה הוא לא יוכל לעמוד ברמאותו.

²⁸ היינו:

יעקב אע"ה, השיב לרחל אמנו ע"ה, שהוא אינו חושש מרמאותו של לבן,

שכן, "אחיו אני ברמאות", שאף אני יודע להתנהג במידה זו.

²⁹ היינו:

רחל אמנו ע"ה, שאלה את יעקב אע"ה, האם מותר לאדם צדיק כמותך לנהוג במידת הרמאות?

³⁰ היינו:

יעקב אע"ה, השיב לרחל אמנו ע"ה, שאף לצדיק כמותו מותר לנהוג במידת הרמאות, וכפי שמוכח מן

הכתוב דלהלן.

³¹ שמואל ב', כב' - כז'.

³² בספרו הקדוש "תורת משה", (פרשת "נח", ד"ה "איש צדיק").

³³ עמוד מג', במהדורת "ליון אפשטיין".

שכל ההיתר הנאמר בפסוק ³⁴, "עַם נָבַר תִּתְבָּר, וְעַם עֲקָשׁ תִּתְפַּל", הוא דווקא בדרך אקראי בעלמא,

ברם, כאשר מתגורר האדם בין הרשעים, והוא זקוק לנהוג במידה זו דבר יום ביומו, יש לחוש שמא מתוך כך הוא יקנה קניין של רמאות ושקר בנפשו.

ומעתה, אם כן, נשכיל ונבין את קושייתם של בעלי התוספות זיע"א ³⁵:

היאך הותר ליעקב אע"ה, לרמות את לבן בעניין הצאן, כאשר פיצל את המקלות? ³⁶ שכן, דבר זה כבר נעשה בדרך קבע, בהיותו מתגורר עם הרמאי, ומידה זו עלול להיקבע בנפשו.

וביארו בזה בעלי התוספות זיע"א:

א. כל מעשיו, נעשו בשליחותו ועל פי ציווי של המלאך, ולפיכך היה מותר לו לעשות זאת.

ב. מכיוון שלבן הוא שהתחיל לרמאותו בעניין הצאן, לפיכך היה מותר לו לעשות זאת בכדי להציל את שלו.

ג. באותו העניין שהרמאי מרמה את חבירו, מותר למרומה לנהוג בכך ³⁷.

ד. מחמת שיעקב אע"ה הודיע ללבן, שאחיו הוא ברמאות, ממילא, כבר היה מותר לו לנהוג בתנאים הנזכרים לעיל ³⁸.

ומעתה, התקשה הגה"צ רבי יונתן שרגא דומב שליט"א ³⁹:

³⁴ שמואל ב', כב' - כז'.

³⁵ תוספות השלם, (פרשת "ויצא", עמוד קעא').

³⁶ ביאור קושיית בעלי התוספות, על פי דברי ה"חתם סופר" הנ"ל.

³⁷ תוספות השלם, (פרשת "ויצא", עמוד קע').

³⁸ תוספות השלם, (פרשת "ויצא", עמוד קסח').

³⁹ מנהל רוחני דישיבת "בית מאיר".

בספרו הקדוש "להעיר להורות ולהשכיל", (חלק ג', עמוד מט').

דהנה, בפרשתו, מצינו למאמרו של עשיו ⁴⁰, "וַיֹּאמֶר, הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹבֵנִי
זֶה פַעַמִּים, אֶת בְּכֹרְתִי לָקַח, וְהִנֵּה עֲתָה לָקַח בְּרֹכְתִי, וַיֹּאמֶר, הֲלֹא אֶצְלַתְּ לִי
בְּרָכָה",

ולאור דברי בעלי התוספות, יש לתמוה, היאך הותר לו ליעקב אע"ה לקחת
מעשיו אחיו את הבכורה, בדרכי ערמה,

והלא, לא היה הדבר על ידי מלאך, ועשיו לא התחיל לרמאות אותו, ואף לא הודיע
לו יעקב אע"ה שאחיו הוא ברמאות?

ה. ובכדי ליישב כל זאת, הביא הגה"צ רבי יונתן שרגא דומב שליט"א ⁴¹,
לדבריו של הגה"ק רבינו שמואל די אוזידא זיע"א ^{42 43}, אשר הביאם הגה"ק רבי
מרדכי מרגליות זיע"א ⁴⁴:

"במה שאמר בועז לגואל ⁴⁵, 'בַּיּוֹם קִנּוּתְךָ הַשְּׂדֵה, מִיַּד נְעָמִי, וַיִּמָּאת רות המואבִּיה',
לפי שצפה ברוח הקודש, שעתיד לצאת מחלציה שלשלת מלכות בית דוד,

⁴⁰ בראשית, כז' - ל'.

⁴¹ בספרו הקדוש "להעיר להורות ולהשכיל", (חלק ג', עמודים מט'-נ').

⁴² בספרו הקדוש "אגרת שמואל" על מגילת רות, (פרק ד', פסוק ט' ופסוק יח').

⁴³ כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים, אות ש', סעיף קטן
עט' - מהר"ר שמואל אוזידא):

"מהר"ר שמואל אוזידא, מגורי האר"י זצ"ל.

כתב מהרח"ו זצ"ל, שהוא משורש חושי הארכי.

וחיבר: 'לחם דמעה', 'מדרש שמואל', 'אגרת שמואל' על רות.

ובספר שבחי האר"י, שם, מזכירו בשני עניינים.

ואחר סילוק רבינו האר"י זצ"ל, למד עם מהרח"ו דרך האמת, עם שאר תלמידי האר"י.

ויש בידי שטר התנאים, שהתנה עמהם מהרח"ו, כדי ללמדם, עם חתימת ידם קדש עצמה.

⁴⁴ בספרו הקדוש "שערי תשובה", (או"ח, סימן תפב').

⁴⁵ רות, ד' - ה'.

לכך אמר 'המוֹאֲבֵיָה', כדי שימאן הוא, ויקחנה הוא, ויזכה לשלשלת גדולה
ההיא.

ואף דאסור לרמות חבירו לקחת את שלו?

זהו בדבר שבממוך!

אבל במצוות, אף שאי אפשר ליקח מיד הזוכה, כגון כיסוי⁴⁶ ומילה, וכיוצא,
מכל מקום, כל שלא זכה עדיין, הם כמדבר המופקר לכל, וכל אדם נצטווה
להשלים את נפשו ולזכות במצוות.

וזה עניין יעקב אבינו ע"ה, בבכורה ובברכות -

לפי שראה וידע שעשיו התמכר לעשות הרע, והוא היה צריך לזה לשלימות
נפשו!

וכתב⁴⁷, שעל דרך זה פירש מוה"ר מאיר עראמה ז"ל⁴⁸, הכתוב⁴⁹, 'מִחֶמְסֵי אֶחָיִךְ
יַעֲקֹב, תִּכְסֶּה בּוֹשֶׁה' -

שהכוונה, שיוכחו לעשיו על פניו, מענייני יעקב,

⁴⁶ היינו:

מצוות כיסוי הדם.

⁴⁷ הגה"ק רבינו שמואל די אוזידא זיע"א.

⁴⁸ כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים, אות מ', סעיף קטן
כה' - מה' מאיר עראמה):

"מה' מאיר עראמה, בן הרב מהר"י עראמה בעל 'עקידת יצחק'.

חיבר" פירוש תהילים איוב, ונדפסו,

וכתב בספריו, שחיבר פירוש התורה ...

וכתב בהקדמת פירוש תהילים, שהי' מסרקסטא, ואביו הרב ז"ל נפטר בנאפולי מיד אחר הגרוש, ונקבר שם.

ובשנת רנ"ה נתגרשו מעיר נאפולי, ובאו לשלונקי".

⁴⁹ עובדיה, א' - י'.

שלא באו לו בנקל מה שצריך לשלימות, עד שהוצרך להערים ולעשות בתחבולות
טצדקי דאפשר, דנדמה כמו חמס,
והכניס עצמו בזה, לפי צורך שעה, לזכות בהם, להחיות עצמו חיי עולם,
ולכן, תכסהו בושה לעשיו אשר בידו טובו, ומאס בטוב ובחר ברע".
וסיים על כך, הגה"ק רבי מרדכי מרגליות זיע"א:

"והדברים עתיקים, מדבש מתוקים".

וכעין זה, כתבו בעלי התוספות זיע"א⁵⁰, על מאמר הכתוב בפרשתן⁵¹, "וַיַּעֲקֹב
נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וְיִזְיַד עֲדָשִׁים, וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתֶּה, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ, וַיִּבֶזַע עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה":
"פירוש, מכבר היה מבזה אותה,
ועל כן, לקחה יעקב ממנו!

ונמצא בספר רבי יהודה החסיד: מכאן אתה למד, שאם יש ביד רשע ספר תורה
או מצווה אחרת, דמותר לצדיק לרמותו, וליטלו ממנו".

ו. והנה, בעניין זה מצינו בדברי ה"זוהר הקדוש"⁵², וכך תרגום דבריו
הקדושים:

פעם אחת, היה יושב רבי שמעון ושאר החברים, ונכנס לפניו רבי אלעזר בנו.
ואז אמרו החברים לרבי שמעון: דבר גדול רצינו לבקש לפניך, בעניינם של יעקב
ועשיו -

איך לא רצה יעקב לתת לעשיו תבשיל עדשים, עד שמכר לו עשיו את בכורתו?
ועוד, דהנה, אמר עשיו ליצחק אביו, 'וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים'⁵³, והיאך יעקב שהיה
איש האמת יעשה זאת?

⁵⁰ בפירוש "דעת זקנים", (בראשית, כה' - לד').

⁵¹ בראשית, כה' - לד'.

⁵² בפרשתן, דף קלט' ע"א.

⁵³ בראשית, כז' - לו'.

אמר להם רבי שמעון: בשעה הזאת, אתם חייבים לקבל מלקות, במה שהאמנתם לדברי עשיו ושיקרתם לדברי יעקב, שהרי הכתוב מעיד עליו⁵⁴, 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם', ועוד כתוב⁵⁵, 'תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב'. אלא, כך הוא עניינו של יעקב עם עשיו - משום שעשיו היה שונא את הבכורה בראשונה! והיה רוצה, שיעקב יקח אותה ממנו אפילו בלי כסף! וזהו שכתוב⁵⁶, 'וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה, וַיִּקַּס וַיִּלְדֶּה, וַיִּבֹז עֲשׂוֹ אֶת הַבְּכֹרָה'. ומבואר מדבריו הקדושים: שמאמר הכתוב⁵⁷, 'וַיֹּאמֶר, הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְעַמִּים, אֶת בְּכֹרְתִי לְקַח, וְהִנֵּה עֲפָה לְקַח בְּרַכְתִּי, וַיֹּאמֶר, הֲלֹא אֶצְלַתְּ לִי בְרַכָּה', מעיד, שהיה עשיו הרשע עמוד השקר! שכן, על אף שהוא מכר ליעקב אע"ה את הבכורה, כדת וכדין, לאחר שרצונו הראשוני, היה ליתנה ליעקב אע"ה בחינם. הוא טען את טענתו זו, שכביכול יעקב אע"ה הוא שרימה אותו. ושקר שכזה, הוא הוא בחינת עמוד השקר! ולהלן יתבאר בזה עוד.

ז. על מאמר הכתוב בפרשתן⁵⁸, 'וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשְׁחוּ, וַיֹּאמֶר, הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יְדֵי עֲשׂוֹ', דרשו רבותינו ז"ל⁵⁹:

⁵⁴ בראשית, כה' - כז'.

⁵⁵ מיכה, ז' - כ'.

⁵⁶ בראשית, כה' - לד'.

⁵⁷ בראשית, כז' - לו'.

⁵⁸ בראשית, כז' - כב'.

"הא קול דקל חכים, ונדיה דמשלחין מיתין ⁶⁰.

דבר אחר -

'הקל קול יעקב': אין יעקב שולט אלא בקולו,

'הקל קול יעקב והידים ידי עשוי': אין עשו שולט אלא בידים.

דבר אחר -

'הקל קול יעקב': אמר רבי פנחס, קולו של יעקב מכניס ⁶¹,

'והידים ידי עשוי': מרמז ליה והוא אתי ⁶².

דבר אחר -

'הקל קול יעקב': אמר רבי ברכיה, בשעה שיעקב מרפין בקולו, ידי עשו שולטות,

דקתיב, ויילונו כל עדת בני ישראל ⁶³, ויבא עמלקי ⁶⁴,

⁵⁹ בראשית רבה, פרשה סה', כ'.

⁶⁰ היינו:

צדקתו של יעקב אע"ה, היתה בכוח פיו, שאומר דברי חכמה,

ברם, רשעתו של עשיו הרשע, היתה בכוח ידיו ובמעשיו, שהיה מפשיט את המתים שהיה הורגם.

(ע"פ פירושו של בעל "פה תואר").

⁶¹ היינו:

כאשר זרעו של יעקב אע"ה, נמנע מלעסוק בדברי תורה ותפילה.

(ע"פ פירושו של בעל "מתנות כהונה").

⁶² היינו:

כאשר הנביאים מתנבאים בנבואת פורענות, על עם ישראל,

מיד זרעו של עשיו, מוכן ומזומן לפורענות.

(ע"פ פירוש רש"י).

⁶³ שמות, טו' - כד'.

⁶⁴ שמות, יז' - ח'.

ובשעה שהוא מצפצף בקולו, 'אין הידיים ידי עשו' - אין ידי עשו שולטות.

אמר רבי אבא בר כהנא -

לא עמדו פילוסופין בעולם, כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי,

נתכנסו כל עובדי כוכבים אצלו,

אמרו לו, תאמר שאנו יכולים לזדוג לאמה זו?

אמר, לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן,

ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן, אין אתם יכולים להזדוג להם,

שכך הבטיחן אביהן, ואמר להם -

'הקל קול יעקב': בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות, 'אין הידיים ידי עשו',

ואם לאו, 'הידיים ידי עשו', אתם יכולים להם".

וכתב על זה מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ⁶⁵ :

"אכן, יש לדקדק -

דלמה 'הקל' כתיב חסר ⁶⁶ ?

ולי אני העבד, אם אפשר -

דהנה, יצחק ידע ברוח הקודש, שהוא יעקב ממש,

ויעקב התנכר בקבלת הברכות, דשביק לשיטתיה דיצחק וקיבל שיטת אמו ⁶⁷ .

⁶⁵ בספרו הקדוש "פרח שושנה", (בראשית, כז' - כב').

⁶⁶ היינו:

במאמר הכתוב (בראשית כז' - כב'), "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו",

מילת "הקל", נאמרה בכתיב חסר, ללא האות ו'.

ויש להבין, מפני מה?

⁶⁷ היינו:

יעקב אע"ה, התנכר אל יצחק אביו ע"ה, כאילו שהוא עשיו,

ואף על פי, שנודע הדבר ליצחק אע"ה, על ידי רוח הקודש,

וכדי שלא יתבייש יעקב, הסתיר יצחק הדבר.

ואם תאמר -

והרי כתיב⁶⁸, 'ולא הפירו?'

ויש לומר -

במראה עיניים לא הכירו, אבל ברוח הקודש הכירו.

והיינו נתינת טעם⁶⁹, 'כי היו יָדְיוּ כִּי־יָעֲשׂוּ אָחִיו שְׁעָרָתִי,

אטו משום ידיו לא יכירנו?!

אם לא שתאמר, משום שהסתיר יצחק הדבר,

ועליו נאמר⁷⁰, 'וּנְאָמַן רוּחַ, מִכֶּסֶה דְבָרִי.'

ובאהבה מסותרת, בא יצחק להוכיח ליעקב, במה שאמר 'אֶלְהֵיךָ'⁷¹, ולא אמר

'אֶלְהֵי.'

וכה תואר תוכחתו -

משום דיעקב תלמיד חכם,

וקיימא לן, תלמיד חכם שסרח, אסור להוכיחו בגלוי,

וכמו שפירשו המפרשים⁷², אם ראית תלמיד חכם שסרח ביום, אל תהרהר אחריו

בלילה,

ופירשו ז"ל, כסהו כלילה.

וכל זאת, מפני שקיים את ציוויה של אמו - רבקה אמנו ע"ה, ללא עוררין.

⁶⁸ בראשית, כז' - כג'.

⁶⁹ בראשית, כז' - כג'.

⁷⁰ משלי, יא' - יג'.

⁷¹ בראשית, כז' - כ':.

"וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל בְּנוֹ, מַה זֶה מְהֵרָת לְמַצֵּא בְּנִי, וַיֹּאמֶר, כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי."

⁷² ברכות, יט' ע"א.

וזהו כוונת יצחק אבינו ע"ה, היאך 'הקל קול יַעֲקֹב' ⁷³, לומר 'אֱלֹהֵיךָ' ⁷⁴, ולא כלל עצמו?

ויהי הכתוב כמשיב, 'וְהִיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ' ⁷⁵,

דהיינו, הידים מוכיחות שהם ידי עשו, ובהמצאת אמו עשה, ואף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר.

וזהו גם כן כוונת הפסוק, שאמר אחר זה ⁷⁶, 'וְלֹא הִפִּירוּ, כִּי הָיוּ יָדָיו פִּיָּדֵי עֲשׂוֹ אֲחִיו שְׁעָרֹת', מצד שעיר המשתלח ⁷⁷,

ודין גרמא, להוציא מפיו כדברי עשיו, ולא מתוכיות לבב,

ולכך, 'וַיְבָרְכֵהוּ' ⁷⁸, ולא אמר 'וַיְבָרְכֵהוּ יַצְחָק',

אלא, מי שמי שמקור הברכה בידו, הוא קודשא בריך הוא, הנרמז ב-הו',

אם כן, קרי ביה, ויברך הו',

דהסכימו בברכתו עליונים ותחתונים, וכמאמר הזהר ⁷⁹...

וכל זה, הוא רמוז בתיבת 'הקל קול יַעֲקֹב', ראשי תיבות -

הלא קולך לדבר אמת ⁸⁰ ולא לשקר?

⁷³ בראשית, כז' - כב'.

⁷⁴ בראשית, כז' - כ':.

"ויאמר יצחק אל בנו, מה זה מהרפת למצא בני, ויאמר, פי הקרה יהוה אלהיך לפני".

⁷⁵ בראשית, כז' - כב'.

⁷⁶ בראשית, כז' - כג'.

⁷⁷ עיין ב"תיקוני זוהר", דף קלט' ע"ב.

וב"תנא דבי אליהו", (זוטא, פרשה יט').

וב"דרשות המהר"ל", (דרוש לשבת תשובה, המשך).

⁷⁸ בראשית, כז' - כג'.

⁷⁹ חלק א', דף קמד' ע"א.

'יעקב', ראשי תיבות -

במרמה אתיא ⁸¹ ⁸² על יצחק. ודוק".

ולהלך יתבאר בסייעתא דשמיא, בביאור תוכחה זאת של יעקב אע"ה.

והנה, יעויין בדברי רבינו בחיי ⁸³, שהביא מדברי רבותינו ז"ל ⁸⁴:

"יעקב, דיבר בלשון כבוד, בלשון תחינה, 'קום נא שְׁבָה' ⁸⁵,

נתן לו הקדוש ברוך הוא שכרו, באותו לשון,

⁸⁰ וזה לשון רבינו זיע"א:

"כי הרי ק' מתחלף ב-א', באותיות אי"ק".

והיינו:

כאשר נחלק את אותיות האלפא ביתא, ל-ג' קבוצות, של: אחדים, עשרות ומאות -

מאות:	עשרות:	אחדים:
ק	י	א
ר	כ	ב
ש	ל	ג
ת	מ	ד
ך	נ	ה
ם	ס	ו
ן	ע	ז
ף	פ	ח
ץ	צ	ט

אזי, האות ק', יכולה להתחלף באות י'.

⁸¹ וזה לשון רבינו זיע"א:

"כי הרי ק' מתחלף ב-א', באותיות אי"ק".

וכמו שנתבאר לעיל בהערה קודמת.

ומילת "אתיא" בלשון ארמית, פירושה "בא".

⁸² בדברי רבינו זיע"א, לא מצינו למילת "אתיא",

אך המעיין בדברי קודשו זיע"א, יראה לנכון שכך צריך להגיה. ודוק.

⁸³ בראשית, כז' - יט'.

⁸⁴ בראשית רבה, פרשה סה', יח'.

⁸⁵ בראשית, כז' - יט'.

שכן, משה שהוא מזרעו, אמר ⁸⁶, 'קוֹמָה ה' - שׁוֹבָה ה' '.
אבל, עשיו, אמר בלשון גסות הרוח, 'יִקָּם אָבִי וַיֹּאכְלֵי ⁸⁷,
והקדוש ברוך הוא נתן לו עונשו, באותו לשון עצמו,
שנאמר ⁸⁸, 'יִקּוּם אֱלֹהִים וְפּוֹצוּ אוֹיְבָיו '.
ולהלן יתבאר בסייעתא דשמיא, פשר מאמר זה.

ח. הנה, עשיו הרשע, היה עמוז השקר ⁸⁹, וכפי שכתב הגה"ק רבי פנחס הלוי
הורביץ זיע"א ⁹⁰ :
"ועוד אמרו ⁹¹, שלא ניתן התורה לאברהם וליצחק, מפני שלא נתברר קדושת
ישראל עד זרעו של יעקב, שהיתה מיטתו שלמה בלא פסולת.
והיינו : שאברהם, בירר קדושתו של יצחק, שהיא מידת הדין, ופסולת שלו היה
בני ישמעאל ובני קטורה שהם פסולת הדינים,
ויצחק, בירר מידת ה' - אֶמֶת לַיַּעֲקֹב', כדכתיב ⁹², 'תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב',
וּנְפָרֵשׁ מִמֶּנּוּ עֲשִׂיו, שהוא מידת השקר, כדכתיב ⁹³, 'וַיִּמְיֶנֶס יָמִין שֶׁקֶר' ⁹⁴ ".
ובעומק העניין, נקדים ונרחיב, כדלהלן.

⁸⁶ במדבר, י', לה' - לו'.

⁸⁷ בראשית, כז' - לא'.

⁸⁸ תהילים, סח' - ב'.

⁸⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז', מדברי ה"זוהר הקדוש".

⁹⁰ בספרו הקדוש "פנים יפות", (שמות, יז' - טו').

⁹¹ שבת, קמו' ע"א.

"זוהר הקדוש", (חלק א', דף נב' ע"ב. חלק ג', דף קיא' ע"ב).

⁹² מיכה, ז' - כ'.

⁹³ תהילים, קמד' - ח'.

⁹⁴ ועל פי המתבאר לעיל באות ז', מדברי ה"זוהר הקדוש", יתבארו ויתבררו הדברים כמין חומר.

דהנה, כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א⁹⁵ :

"קין - הוא זוהמת הנחש, וְהָבֵל - הוא מסטרא דאדם.
פירוש הדברים הם כך -
כי על ידי חטאו של אדם הראשון, נתערב טוב ברע, ויצאו קין והבל, שניהם
מורכבים מטוב ורע,
אלא, שקין רובו רע מזוהמת הנחש, והבל רובו טוב מצד אדם - ומיעוטו רע מצד
הנחש.
אבל, חלק קין הטוב, הוא דבר גדול במאוד מאד,
לסיבה שהיה בכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב ...
ואחר כך כשיצאו יעקב ועשו, היו בסוד הבל וקין,
וכשנולדו, נולד יעקב⁹⁶, 'וַיֵּדֹא אֶחָזֶת בְּעֵקֶב עֵשָׂו', הוא אותו חלק הטוב של
הבכורה, שלקח עשו, שהיה הטוב של קין שנתערב עם הרע".
והנה, בדמיון, וּבְהִקְפָּלַת הדברים, שבין קין להבל, כתב הגה"ק בעל "שם
משמואלי" זיע"א⁹⁷ :

א. בסיבת הדבר שהכין יעקב אע"ה נזיד עדשים, וכמאמר הכתוב⁹⁸, "וַיֵּזֶד
יַעֲקֹב נְזִיד, וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה, וְהוּא עֵינֵף",
ידוע ומפורסם הדבר, שבו ביום נסתלק אברהם אע"ה מן העולם, וכפי שכתב
רש"י הקדוש⁹⁹ :

"ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשיו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זה
שיבה טובה שהבטיחו הקדוש ברוך הוא.

⁹⁵ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לח'.

⁹⁶ בראשית, כה' - כו'.

⁹⁷ "פרשת יתרו", שנת תרעג'.

⁹⁸ בראשית, כה' - כט'.

⁹⁹ בראשית, כה' - ל', ד"ה "מן האדום האדום".

לפיכך, קיצר הקדוש ברוך הוא, ה' שנים משנותיו,

ש-יצחק חי קפ' שנה, וזה קעה'.

ובישל יעקב עדשים, להברות את האבל.

ולמה עדשים?

שדומות לגלגל, שהאבילות לגלגל חוזר בעולם".

והנה, באותה העת, עבר אותו רשע ה' עבירות, וכמבואר בגמרא¹⁰⁰ :

"אמר רבי יוחנן, חמש עבירות, עבר אותו רשע באותו היום -

בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים,

ושט את הבכורה¹⁰¹."

וכן הוא, במדרש רבה¹⁰² :

"אמר לו, מה טיבו של נזיד זה?

אמר לו, שמת אותו זקן.

אמר, באתו הזקן פגעה מדת הדין?

אמר לו, הן.

אמר, אם כן, לא מתו שְׂכָר וְלֹא תַחִית הַמֵּתִים.

ורוח הקדש צונחת¹⁰³ -

'אל תבכו למת ואל תגדו לו', זה אברהם,

'בכו בכו להלד' ¹⁰⁴, זה עשו".

¹⁰⁰ בבא בתרא, טז' ע"ב.

¹⁰¹ לשון ביזוי, שביזה את הבכורה.

¹⁰² בראשית, פרשה סג', יא'.

¹⁰³ ירמיה, כב' - י'.

¹⁰⁴ ירמיה, כב' - יד'.

ב. והנהגה זו, למד עשיו מקין,

שכן, כאשר שעה הקדוש ברוך הוא להבל ולמנחתו, ואילו לקין ולמנחתו לא שעה, מיד ¹⁰⁵, "וַיְהִי בְהִיוֹתָם בְּשֹׁדָה, וַיִּקַּם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ".

ומצינו בזה, בתרגום ירושלמי, ובתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"עֲנֵי קַיִן וְאָמַר לְהֶבֶל אָחִי -

לִית דִּין וְלִית דִּיין, וְלִית עָלַם אוֹחְרוֹן, וְלֹא לְמַתָּן אָגַר טַב לְצַדִּיקָא, וְלֹא לְאַתְפָּרַע מִן רְשִׁיעֵיא, וְלֹא בְרַחְמִין אִיתְבְּרִי עֲלֵמָא, וְלֹא בְרַחְמִין הוּא מִדְבָּר,

מִן בְּגִלְל מַה אִיתְקַבֵּל קוֹרְבָנָךְ מִינְךָ בְּרַעוּ, וּמִנִּי לֹא אִתְקַבֵּל בְּרַעוּא" ¹⁰⁶. עד כאן דבריו הקדושים של בעל "שם משמאל" זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁰⁷, "וַיִּירָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, וַתִּקַּע כַּף יָרְדָּה יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עֲמוֹ", דרשו רבותינו ז"ל במסכת חולין ¹⁰⁸:

"רבי יהושע בן לוי אמר, אמר קרא, 'בְּהֶאֱבָקוֹ עֲמוֹ',

כַּאֲדָם שְׁחוּבָק אֶת חֲבִירוֹ, וַיִּדּוּ מִגַּעַת לַכַּף יְמִינוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ¹⁰⁹.

¹⁰⁵ בראשית, ד' - ח'.

¹⁰⁶ והיינו:

שבשעה שראה קין שהקדוש ברוך הוא לא שעה למנחתו,

כפר בעיקר, ואמר -

אין דין ואין דיין, ואין עולם הבא, ואין מתן שכר לצדיקים, ואין הקדוש ברוך הוא נפרע מן הרשעים, ולא ברחמים נברא העולם, ולא ברחמים הוא נוהג.

וכל כך למה?

"מפני שקיבל הקדוש ברוך הוא את קורבנך, ואילו את שלי לא".

¹⁰⁷ בראשית, לב' - כו'.

¹⁰⁸ צא' ע"א.

¹⁰⁹ היינו:

כַּאֲדָם שְׁחוּבָק אֶת חֲבִירוֹ מִלְפָּנָיו, וַיִּדּוּ הַיְמִנִית מִקִּיפָה אוֹתוֹ מֵאַחֲרוֹיו, וּמִגַּעַת עַד לַכַּף יְמִינוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ,

רבי שמואל בר נחמני אמר, **כעובד כוכבים נדמה לו** ¹¹⁰,
 דאמר מר, **ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך, טופלו לימינו** ¹¹¹.
 רב שמואל בר אחא ... אמר, **כתלמיד חכם נדמה לו**,
 דאמר מר, **המהלך לימין רבו, הרי זה בור** ¹¹².
 ורבנן ¹¹³ ?
מאחוריה אתא, ונשייה בתרוייהו ¹¹⁴ .
 ויעויין מה שכתב בזה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹¹⁵ :

כך המלאך נגע בכף ירך יעקב הימנית.
 ואיסור אכילת גיד הנשה, שהוא מחמת אותה הנגיעה של המלאך, נאמרה, בירך ימין דווקא.
¹¹⁰ היינו:

שהמלאך שנאבק עם יעקב אע"ה, נדמה לו כעובד כוכבים, ויעקב אע"ה חשב שהוא גוי.
¹¹¹ היינו:

שאם ירצה הגוי לפגוע בו, ישלח ישראל את ידו הימנית הסמוכה, ויאחז בו.
 ואם כן, המלאך, נגע בירך יעקב אע"ה - הסמוכה לו, שהיא הירך הימנית.
¹¹² היינו:

שאדם המהלך לימין רבו, אין בו חכמת דרך ארץ,
 שכן, כבוד הוא לרב, שיהיה הוא בצד ימין.
 ויעקב אע"ה, חלק כבוד למלאך, כאילו הוא רבו, והלך לשמאלו,
 והמלאך שהיה לימינו, נגע בירך הימנית של יעקב אע"ה.
¹¹³ היינו:

מה טעמם של רבנן, שאסרו את אכילת גיד הנשה של ב' הרגליים?
 והלא, נתבאר לנו, שהמלאך, פגם דווקא בירך הימנית?
¹¹⁴ היינו:

שהמלאך, בא ליעקב אע"ה מאחוריו,
 והמלאך, הכה אותו בשתי ירכיו.

” יכתלמיד חכם נדמה לוי 116 -

פירוש, נדמה לו אחד מתלמידי חכמים שהיה לומד עמהם תורה, במדרש שם ועבר.

והטעם, נראה לי בסייעתא דשמיא בזה -

כי מן השמים נעשה זה הדמיון לשר של עשו, לרמוז, שיעקב זוכה בעולם הזה, מחמת שהוא תלמיד חכם שהעולם מתקיים על ידו,

והוא ליה כדין 'מציל מזוטו של ים', שזוכה בה משורת הדין,

אף על פי שחלקו העולמות מן הבטן, ויעקב לקח עולם הבא, ועשו עולם הזה.

’ורבנן אמרי, מאחוריה אתאי 117 -

נראה, דהלך כפי דרכו ומהלכו למעלה, שהקליפה עומדת אחורי הקדושה.

גם נראה לי בסייעתא דשמיא לרמוז בזה -

כי אחורי אותיות 'יעקב', הם 'טסצא', כמניין 'קין' 118 ,

וידוע מה שכתב רבינו האר"י ז"ל ב'שער הגלגולים' 119 -

¹¹⁵ בספרו הקדוש "בן יהודע".

¹¹⁶ דברי רב שמואל בר אחא.

¹¹⁷ דברי רבנן.

¹¹⁸ היימן:

האות הקודמת לאות י' של יעקב, היא האות ט',

והאות הקודמת לאות ע' של יעקב, היא האות ס',

והאות הקודמת לאות ק' של יעקב, היא האות צ',

והאות הקודמת לאות ב' של יעקב, היא האות א'.

וממילא:

האותיות הקודמות לשם "יעקב", הם "טסצא".

וגימטריא של מילת "טסצא", עולה במניין 160,

וכמו כן, הגימטריא של מילת "קין", עולה במניין 160.

כי יעקב אבינו ע"ה, היה הבל,

ועשיו, קין.

ולכך, רצה להורגו כאשר הרגו בראשנה בגלגול ראשון,

ולזה אמר על שר עשו, 'מאחורי דיעקב אתא עליו להרגו', רצונו לומר - מצד קין".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "שלח"¹²⁰, "וְלֹא תִתְּוֹרוּ אַחֲרַי לְבִבְכֶם וְאַחֲרַי
עֵינֵיכֶם", דרשו רבותינו ז"ל¹²¹ :

" וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם' - זה הרהור עבירה",

ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹²² :

"נראה לי, 'אַחֲרַי' לשון אַחֲרִים,

רצונו לומר, אחורי 'עין' יש אותיות 'סטס'¹²³, לשון סטימה,

שהוא הרהור הבא מן השטן, כי שטן וסטס חד הוא",

והיינו :

שכל פעולת הרהורי העין, באים לאדם באמצעות השטן,

היושב מאחוריו בבחינת "אחוריים", ומנסה להביאו לידי "סטימה" ברוחניות,

בכדי להכניעו מכוח יעקב - הַבֵּל, שהוא בחינת הקדושה של אדם הראשון,

ולהביאו אל כוח עשיו - קין, שהוא בחינת הטומאה של אדם הראשון.

¹¹⁹ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹²⁰ במדבר, טו' - לט'.

¹²¹ ברכות, יב' ע"ב.

¹²² בספרו הקדוש "בן יהודע", שם.

¹²³ היינו:

האות הקודמת לאות ע' של עין, היא האות ס'.

והאות הקודמת לאות י' של עין, היא האות ט'.

והאות הקודמת לאות נ' של עין, היא האות מ'.

ולאחר שנתבאר לנו שעשיו הרשע, נהג והמשיך במידתו של קין, נשכיל ונבין את מאמרו של קין ¹²⁴ :

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל קַיִן, אֵי הֶבֶל אָחִיךָ, וַיֹּאמֶר, לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אֲנִי,"
שכן, מאמר זה, אף הוא מעניין מידת השקר, אשר לקה בה עשיו הרשע ¹²⁵, בהיותו גלגולו, וכמו שנתבאר.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן ¹²⁶, "וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשְׁהוּ, וַיֹּאמֶר, הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיזְדִּים יְדִי עֲשׂוֹ", פירש רש"י הקדוש:
"קוֹל יַעֲקֹב" - שמדבר בלשון תחנונים, 'קום נא' ¹²⁷,
אבל עשו, בלשון קנטוריא דיבר, 'יָקֻם אָבִי' ¹²⁸."

וכתב בזה, דודי הגה"ק רבינו שלמה אסולין זיע"א ¹²⁹ :
"ולכאורה, משמע מזה, שעשיו, תמיד לא היה מדבר בלשון 'נא', שהוא לשון תחנונים,
אלא, בלשון עזות.

וצריך עיון -

¹²⁴ בראשית, ד' - ט'.

¹²⁵ ועיין עוד בדברי רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב (בראשית, כה' - כז'), "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תֵּם יָשֵׁב אֲהֲלִים":

"לצוד ולרמות את אביו בפיו,

ושואלו, אבא, היאך מעשרין את המלח ואת התבן?

כסבור אביו, שהוא מדקדק במצוות".

¹²⁶ בראשית, כז' - כב'.

¹²⁷ בראשית, כז' - יט'.

¹²⁸ בראשית, כז' - לא'.

¹²⁹ בספרו הקדוש "שלמי שמחה".

שהרי מצינו לעיל¹³⁰, 'וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֶל יַעֲקֹב, הֲלֹעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה, כִּי עֲיָף אֲנֹכִי, עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אָדָם',
הרי, שאמר 'נא' שהוא לשון תחנונים,
ומפני מה נקט לשון זה?

ויתבאר העניין, על פי מה שכתב בספר 'ליל שמורים'¹³¹ -

לבאר בארוכה, שתפקיד האדם בעולם הזה, להיות תמיד נותן ומקריב, ולא להיות דורש ומקבל.

ועיין שם¹³², שהאריך לבאר, שכן הוא דרך עשיו וכל זרעו, לחפש כמה שיותר לקחת גם מה שלא מגיע כלל¹³³.

ועל פי זה, נראה -

שהטעם שהתנהג עשיו בחוצפה, ואמר לאביו, 'יִקָּם אָבִי'¹³⁴, ולא אמר 'נא',

הוא משום שעצם הכנת המטעמים על ידו, הוא דבר של הקרבה עצומה מצד עשיו,

ועבור הטובה הזו, אין שייך להחזיר לו כלל,

כי הרי כל חפצו, הוא רק לקחת,

ואם נותן משהו, הוא בעיניו שווה לאין ערוך, וכל מה שקיבל תמורת זה, הוא כאין וכאפס כנגד מה שנתן.

ולכן, מובן שלא יאמר 'נא' בלשון בקשה, כי הרי הוא בא לתבוע איזה גרגיר המגיע לו, תמורת הטובה העצומה של הבאת המטעמים לאביו,

והכל עכשיו מגיע לו, ובוודאי שלא יבקש בלשון 'נא', כי בא כאן לתבוע חוב.

¹³⁰ בראשית, כה' - ל'.

¹³¹ להגה"ק רבי שלמה ברעוודה זיע"א, במאמר "השמיעני את קולך".

¹³² בפרק ט'.

¹³³ עיין שם בארוכה, בכל דבריו הנפלאים.

¹³⁴ בראשית, כז' - לא'.

אבל, כשבא לבקש מיעקב את נזיד העדשים, ידע, שיעקב לא חייב לו מאומה, וגם הוא לא נתן ליעקב מעולם איזה דבר, שיוכל לבקש תמורתו את נזיד העדשים, לכן, היה מוכרח לבקש בלשון תחנונים, ואמר 'נָא'.
ובעצם, כל אמירת 'נָא' של עשיו בזה, לא היתה משום שהכיר במעלת הדיבור בלשון דרך ארץ, אלא, כדי להמשיך ולקבל!
וכדי להיות מקבל, היה מוכן גם לומר לשון שלא הורגל בו!
אבל עצם אמירת 'נָא', היתה לשם קבלה.
עוד נראה לפרש -

שאצל יעקב, ידע עשיו, שאם לא יחניף לו, ויאמר בלשון 'נָא', לא יתן לו יעקב, ולכן, כדי להיות מקבל, היה מוכרח לבקש בדרך ארץ!
אבל אצל יצחק, היה עשיו בטוח באהבתו של יצחק אליו, שאף שלא יאמר 'נָא', גם כן יקבל את הברכות, לכן, לא אמר 'נָא', כי לא היה מוכרח כאן לדבר בלשון תחנונים, כי אף בלא זה יקבל מה שרוצה".

ט. בכדי להבין, מפני מה, ענייני הזיווג והקדושה של האבות הקדושים, נראים לעיני הבשר - ח"ו - כבדברים שאינם הגונים, נקדים לדברי רבותינו זיע"א:

א. כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א¹³⁵ :

"שמעתי בשם הרב יעקב ארי"ז ז"ל, שקיבל מרבותיו -

למה היחס והשררה והמלכות של ישראל, יהיה על זה הדרך, שהרואה יראה שחס ושלוש יש בו צד ממזרות?

וכן עניין בועז, שלא הוליד מאשה אחרת, אלא מבתו של עגלון שהוא ממואב?

¹³⁵ בספרו הקדוש "שפתי כהן" (בראשית, לח' - יא').

וכבר ידעת, מואב מאין בא ¹³⁶ !?

ו-דוד, גם כן אמרו ¹³⁷, שנתאוהו ישי לאמתו, ואמר לה שתטהר מטומאתה,

והלכה, ואמרה לגבירתה,

והלכה גבירתה, וטיהרה עצמה, ובאה ולנה בבית האמה, ובא ישי ושכב עמה בחושבו שהיא האמה.

ואחר כך, נמצאת אשתו מעוברת,

ובחושבו שאינה מעוברת ממנו, לזה עשאו לדוד רועה, כדי שהארי או הדוב יהרגוהו, כי היה שונא אותו.

ואמו, גם כן שנאתו.

ולזה ¹³⁸, 'אָבֹן מְאֹסֵי הַבּוֹנִים' - שהם אביו ואמו, 'הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה'.

ו-רחבעם, גם כן, מנעמה העמונית.

אלא, שעשה הקדוש ברוך הוא, כן, כדי להביא מלך המשיח בהיסח דעת, כדי שלא יקטרג המקטרג! ...

ולזה, רמזו ז"ל ¹³⁹ -

'נחש, מציאה, משיח, באין בהיסח הדעת של מקטרגי ...

אם כן, עשה הקדוש ברוך הוא, כן, כדי שיסיח השטן דעתו,

ויאמר, השררה והמשיח לא יבואו אלא מהיחס והקדושה, ולא יבוא על זה הדרך."

ב. כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א ¹⁴⁰ :

¹³⁶ היינו:

ש-מואב, היה ממזר, בעבור שנולד מזיווג בת לוט לאביה.

¹³⁷ "ילקוט המכירי" (תהילים, קיח').

¹³⁸ תהילים, קיח' - כב'.

¹³⁹ סנהדרין, צז' ע"א.

"אדם הראשון, הוא אילן שבו היו תלויים כל הנשמות של הקדושה שיצאו לעולם,
מיום היות עולם - ואשר עתידין לצאת,

וְשֶׁחָטָא אָדָם, שֶׁלֹּט חֶלֶק הָרַע, וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׂבִי לַאֲיִן מִסֵּפֶר ...

גם לפעמים, באמצעות דביקות הנפש הקדושה בנפש הטומאה, לאונסה, תוציא
נפש חיה למינה ...

ועל פי הקדמה זו, תשכיל עצת ה', אשר יעץ על יהודה, ושלח מלאך והכריחו לבא
אל הקדושה¹⁴¹ -

כי באמצעות היות הדבר בלתי הגון על פי התורה, לשכב את כלתו,
ובאמצעות היות יהודה אנוס על פי הדיבור, נעלם דבר איסור ממנו, ולא ידע כי
כלתו היא,

ובזה, הוציא ממקור הטומאה, ענף מופלא שבקדושה - פרץ וזרח, שהיו שבויים
בבחינת הרע ...

וצא ולמד, כמה צדיקים יצאו מהם, ושלשלת המלוכה של בית דוד,
וזולת יהודה, שהוא בחינת המלוכה, לא היה אדם יכול להוציאם מידו.

גם זולת דמיון מעשה הרע, כי יבוא אל כלתו, אין מציאות להוציאם,
ובאמצעות דמיון הרע, הרי זה נכנס למדור הרע, והוציא שלל רב".

ג. כתב רבינו המלבי"ם זיע"א¹⁴², משמו של האר"י הקדוש זיע"א - ב"ספר
הגלגולים"¹⁴³ :

¹⁴⁰ בראשית, מט' - ט'.

¹⁴¹ בראשית רבה, פרשה פה', ח'.

¹⁴² בפירושו "גזע ישי", למגילת רות (ד', טז' - יז').

¹⁴³ על מאמר הכתוב (קהלת, ח' - ט'):

"את כל זה ראיתי, ונתון את לבי, לכל מעשה אשר נעשה תחת השמש, עת אשר שלט האדם באדם לרע לו".

"שהנשמות העשוקות ביד עושקיהם ... אי אפשר להוציא את הנשמה מהם, כי הם יונקות שפע על ידם, ומרמים אותם שמראים להם מקום פגום וחושבים ששם תישאר הנשמה בידם, ולבסוף, תתגבר הנשמה על עושקיה. וכן נשמת השבטים, נתנו ברחל ולאה שהיו אחיות, וחשבו כי ישארו הנשמות בטומאה, אחר שנישאו באיסור, וכן נשמת פרץ בתמר, ונשמת רות ונעמי, בעמון ומואב ... שכל זה, היה מוכרח, כדי להוציא הנפשות האלה במרמה זו, מיד עושקיהם". ומשכך:

יעקב אע"ה אשר תיקן את חטאו של אדם הראשון¹⁴⁴, הוצרך להשתמש בתכסיסי מלחמה, בשביל לנצוח את עשיו שהיה יסוד מידת השקר¹⁴⁵, ולהוציא את בולעו מפיו כפי שעשו האבות הקדושים¹⁴⁶.

והנה, על מאמר הכתוב¹⁴⁷, "מִצָּרְף לְפָסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה", כתב ה"זוהר הקדוש"¹⁴⁸:

" מִצָּרְף לְפָסֶף - דא אברהם,

וְכוּר לְזָהָב - דא יצחק,

וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה - דא יעקב".

ומעתה, יתבארו ויתבררו דבריו הקדושים:

¹⁴⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁴⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁴⁶ וכמו שנתבאר בתחילת אות זו.

¹⁴⁷ משלי, יז' - ג'.

¹⁴⁸ "תיקוני הזוהר", תיקון סט'.

שכן, בהיות יעקב אע"ה, נוהג בדברים הנראים לעין כל כדברים אשר אינם בדרך האמת,

הוצרך הבורא ית"ש, להודיענו, שכל מעשיו נעשו לשם שמים, וכל מעשיו מזוככים במידת האמת, על מנת לנצוח את עשיו הרשע - שהיה עמוד השקר, וכמו שנתבאר ¹⁴⁹.

ל. ומעתה, נשכיל ונבין:

יעקב אע"ה, אשר דיבר בדרך כבוד ובדרך תחינה ¹⁵⁰,

והיינו, דיבור שאין בו שקר וחנופה, ודיבור שכל כולו נעשה לשם שמים ¹⁵¹,

לפיכך, הוא קיבל את שכרו, במאמר ¹⁵², "קומה ה' - שובה ה'", שהבורא ית"ש הוא שהעיד עליו שכל מעשיו נעשו לשם שמים.

ברם, עשיו הרשע, אשר דיבר בדרך גסות הרוח ¹⁵³,

והיינו, דיבור שכל כולו שקר וחנופה, וכל כולו לכבוד עצמו בלבד ¹⁵⁴,

לפיכך, הוא קיבל את עונשו, במאמר ¹⁵⁵, "יקום אלהים ופוצו אויביו",

שהבורא ית"ש, הוא אשר מעיד עליו, שאינו אלא כאויבו.

והנה, חטאו של אדם הראשון, נגרם כתוצאה מן ה"עין",

וכמאמר הכתוב ¹⁵⁶, "וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה, כָּל עֵץ נִחְמָד לְמַרְאֵה וְטוֹב לְמַאֲכָל, וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הֶגְן, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע",

¹⁴⁹ ובזה, יתיישבו התמיהות דלעיל באות ו'.

¹⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁵¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁵² במדבר, י', לה' - לו'.

¹⁵³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁵⁴ וכמו שנתבאר ליל באות ח'.

¹⁵⁵ תהילים, סח' - ב'.

וכמאמר הכתוב ¹⁵⁷, "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, וְכִי תֵאָוָה הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמָד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, וְתִקַּח מִפְּרִיָו וַתֹּאכַל, וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּה עִמָּהּ, וַיֹּאכְלוּ".
וכאשר נענש אדם הראשון בעבור חטאו זה, הוא פרש מן האשה במשך קל' שנים ¹⁵⁸, **ופגם בעצמו** ¹⁵⁹.

וידוע מדברי רבותינו זיע"א ¹⁶⁰ :

שמילת "עין", עולה בגימטריא כמניין 130,

שהוא כנגד אותם קל' שנים, שפגם אדם הראשון, בעבור "עץ הדעת".

וכאשר נתבונן נראה :

שמילת עין, עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת סמא"ל,

וכמו כן, מילת סמא"ל, עם הכולל והתיבות, עולה בגימטריא כמניין קול,

וכמו כן, מילת ענוה, עם הכולל והתיבות, עולה בגימטריא כמניין קול.

ללמדך :

שהכנעת היצר הרע סמא"ל - אשר החטיא את אדם הראשון, קל' שנים,

נעשית על ידי לימוד התורה הקדושה, הרמוזה במילת "קול", בהכנעה ובענווה.

ולאור המתבאר, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר את מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁶¹,

"וַיִּנְגַשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשְׁחוּ, וַיֹּאמְרוּ, הֲקָל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִדָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹר׃"

¹⁵⁶ בראשית, ב' - ט'.

¹⁵⁷ בראשית, ג' - ו'.

¹⁵⁸ עירובין, יח' ע"ב.

¹⁵⁹ שם.

¹⁶⁰ "מגלה עמוקות" (בראשית, כז' - א').

"אדרת אליהו" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א (במדבר, כב' - ה').

"בן יהוידע" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א (עירובין, יח' ע"ב).

¹⁶¹ בראשית, כז' - כב'.

דהנה, "קל" הראשון, הכתוב בכתוב חסר ללא אות ו', הרי הוא כמניין אותיות
"עין",

ללמדך, שחטא אדם הראשון העולה כמניין "קל", נִתְקַן אֶךְ וּרְקַע עַל יַדֵי "קוֹל
יַעֲקֹב", והיינו, באמצעות לימוד התורה הקדושה בהכנעה ובענווה.

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁶², "וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו, לֵאמֹר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית אִם
לֹא אֶבְיָאֵנוּ אֶלְיָךְ, תִּנָּה אֶתּוֹ עַל גְּדֵי, וְאֲנִי אֶשְׁיבְנֵנוּ אֶלְיָךְ", כתב "בעל הטורים":

"ב' במסורה ¹⁶³, דין ¹⁶⁴, ואידך ^{165 166} - יופתה תמית קנאה'.

דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹⁶⁷,

וַיִּקְנְאוּ לְמִשְׁחָה בַּמִּחְנֶה ¹⁶⁸ - אלו דתן ואבירם.

בשביל שאמר ¹⁶⁹, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.

'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹⁷⁰.

¹⁶² בראשית, מב' - לז'.

¹⁶³ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹⁶⁴ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹⁶⁵ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹⁶⁶ איוב, ה' - ב'.

¹⁶⁷ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹⁶⁸ תהילים, קו' - טז'.

¹⁶⁹ בראשית, מב' - לז'.

¹⁷⁰ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א¹⁷¹ :
**"שוב ראיתי בדברי המקובלים¹⁷², דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,
 אלא, שזה הוא למעלה מזה.
 וכמו שכתב בתיקונים¹⁷³, יעקב מלבר ומשה מלגאו,
 ופירש הרב של"ה ז"ל¹⁷⁴, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה
 מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...
 הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,
 ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה".**
 ומבואר מדברי הקדושים :
 שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,
 אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,
 נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.
 וממילא, אמירתו של ראובן¹⁷⁵, **"אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית"**,
 נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של
 ראובן - דתן ואבירם.

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹⁷¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹⁷² יעוין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): **"ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אַזלי"**.

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹⁷³ "תיקוני הזוהר", (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹⁷⁴ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹⁷⁵ בראשית, מב' - לז'.

ומעתה :

כשם שמידתו של משה רע"ה, היתה מידת הענווה בתכלית הגבוהה ביותר,

וכמאמר "וַיִּנְחֲנוּ מֶה" ¹⁷⁶, וכדרשתם ז"ל בזה ¹⁷⁷.

כך היתה מידתו של יעקב אע"ה, אשר זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון ¹⁷⁸,

ואשר זכה להוציא את בולעו של עשיו הרשע מפיו ¹⁷⁹,

ובכוחה של מידת הענווה הלזו, ובכוח התורה הקדושה, הוא זכה להכניע את

הסטרא אחרא סמא"ל וגונדא דיליה ¹⁸⁰.

ברם, תוכחה גדולה נרמזת בכאן, על ידי יצחק אע"ה ¹⁸¹ :

שכן, מי אשר יוכל להחשיב את עצמו במידותיו של יעקב אע"ה,

ושמא בדורות הבאים, יבוא אדם וישתמש במידת השקר, ויתלה חסרונו ביעקב

אע"ה - חלילה וחס.

ועל כך, אמר יצחק אע"ה -

"הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב": יעקב אע"ה, אשר היתה מידתו אמת,

זכה לתקן את אותם קל' שנים של אדם הראשון, על ידי קול התורה,

ורק הוא, שזכה שיעיד עליו יודע תעלומות אשר בחן את ליבו, שכל מעשיו על פי

מידת האמת ¹⁸²,

יכול היה לעשות זאת!

¹⁷⁶ שמות, טז' - ז'.

¹⁷⁷ חולין, פט' ע"א.

¹⁷⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁷⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁸⁰ וכמו שנתבאר לעיל.

¹⁸¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁸² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

ברם, "וְהִיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ": מי שעושה זאת, ותולה את חסרונותיו באבותיו, חלילה
וחס,

כל מהותו וכל דיבוריו, הינם בבחינת עשיו, והיינו דיבורי שקר וחנופה ודיבורים
שאינם לשם שמים,

וחלילה וחס, סופו לפגום את עצמו בידי ¹⁸³, רחמנא ליצלן.

זאת תורת העול"ה:

תיקון החטא דאדם הראשון, הרמוז במילת "הקל",

נתקן, אך ורק על ידי לימוד התורה הקדושה, הרמוזה במילת "קול".

ותיקון זה, אינו יכול להתקיים, כי אם באדם הלומד את תורתו במידת ההכנעה
והענוה.

ובכדי לזכות לכל זאת, צריך האדם לשמור את פיו ולשונו, ובפרט מדברי שקר.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁸³ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

"וְצַתַּתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד